

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
NOVO MESTO

Oddelek za kmetijsko svetovanje
Šmihelska cesta 14, 8000 Novo mesto
Tel.: (07) 373-05-70, fax: (07) 373-05-90
E-pošta: vinko.merzel@kgzs-zavodnm.si
Splet: www.kmetijskizavod-nm.si

Novo mesto, 21. 10. 2020

Kaj je navzkrižna skladnost in kaj naj kmet ve o tem

V urejenih družbah, imamo pravila igre urejene z različnimi predpisi. Za tekoče delovanje skupnosti so potrebni številni zakoni, začeni z ustavo; mnogimi pomembnimi zakoni in predpisi, ki pokrivajo vsa področja našega življenja in s katerimi se srečujemo vsak dan. Iz njih je pogosto potrebno potegniti različne pravilnike in konkretna navodila, da vemo kdo, komu, kaj,...

Kmetijstvo je verjetno gospodarska panoga, ki je po zahtevnosti, kompleksnosti in številčnosti predpisov prednjači pred mnogimi drugimi področji. Razlogov za to je več; področje pridelave hrane je strateško pomembno, ker je osnovna dobrina od katere je odvisno preživetje in zato, ker pridelava vpliva na tako številna področja: varovanje okolja, javno zdravje, trgovinske odnose, in podobno. Ne glede na to, kako poimenujemo ta zbir predpisov, ali je to navzkrižna skladnost ali pogojenost, je že prav da so zbrani skupaj.

Navzkrižna skladnost je zbirka veljavnih predpisov, ki bodisi že dolgo veljajo, bodisi so sprejeti na novo, in pokrivajo področja varovanja okolja, zdravja živali in ljudi in dobrega počutja živali. Predpisi so zbrani v Uredbi o navzkrižni skladnosti (Uradni list RS, št. 97/15, 18/16, 84/16, 5/18, 81/18 in 38/19). Izpolnjevanje teh predpisov predstavlja pogoj za upravičenost do plačil, ki jih narekujejo ukrepi kmetijske politike in jih upravičenci na podlagi zahtevkov prejema od države Slovenije, oziroma Evropske unije. Gre torej za poseben način motivacije zavezancev, da tako bolj vestno izpolnjujejo predpise.

Zavezanci za izpolnjevanje so vsi tisti, ki: uveljavljajo neposredna plačila, shemo osnovnega plačila (zahtevke za izplačilo plačilnih pravic), shemo zelene komponente, plačilo za mlade kmete, proizvodno vezano podporo, plačilo za območja z naravnimi omejitvami, uveljavljajo plačila za ukrepe OMD, KOPOP, EK in DŽ, so prejemniki podpor za prestrukturiranje in preusmeritev vinogradov v obdobju treh let po prejemu podpore. Za nadzor nad izvajanjem krovnih predpisov in standardov ravnanja na podlagi prava Unije in standardov za ohranjanje dobrega kmetijskega in okoljskega stanja zemljišč so zadolžene zelo različne inštitucije inšpekcijskih služb. Te lahko zavezanca oglobijo, kršitev pa naznanijo službi, ki je zadolžena za izplačila ukrepov kmetijske politike. Izplačilna agencija (v našem primeru ARSKTRP) kršitve vrednoti in določi upravno kazen, kar pomeni znižanje plačil ukrepov kmetijske politike. Razlog za znižanja plačil so tudi druge vrste nadzora, kot so kontrole ARSKTRP, kontrole kontrolnih organizacij, ki se ukvarjajo s certificiranjem in seveda upravne ali administrativne kontrole, izvedene na daljavo z ugotavljanjem spoštovanja rokov prijav, odjav, posredovanja informacij, itd. Vrednotenje kršitev je zapleten, a vseeno pregleden sistem. Poudariti je

potrebno, da na višino upravnih kazni najbolj vpliva teža kršitve in morebitno ponavljanje iste kršitve, ter ugotavljanje namernosti.

Najpogostejše kršitve, ki jih ugotavljajo službe nadzora so nepopolno označitve rejnih živali, neustrezno vodenje podatkov o uporabi FFS in hranjenje računov ali se podatki sploh ne vodijo, Problematične so neustrezne skladiščne kapacitete, nezadostnost skladiščnih kapacitet za organska gnojila na KMG. Zelo pogoste kršitve so povezane z vodenjem registrov in označitvijo govedi, drobnice in prašičev. Neredko zaznano je tudi neustrezno odlaganje hlevskega gnoja. Zavezanci prepogosto izvajajo varstvo rastlin brez potrdila ali s pretečenim potrdilom, ter neustrezno skladiščijo FFS ali uporabljajo netestirane škropilnice. Še vedno se pojavlja vezana reja telet do 6 meseca starosti.

Res drži, da je vodenje nujnih evidenc nočna mora za mnoge. Nihče od nas jih ne mara, zakaj bi jih nekdo, ki mu je na kožo pisano delo v naravi? Radi ali ne, evidence so pogosto edini verodostojen vir informacij o nekem opravilu, postopku, posegu; medtem, ko skupaj z računom, deklaracijo ali fotografijo tvorijo popolno informacijo, v prvi vrsti za kmetovalca, potem potrošnika in šele nato za tiste ki nadzirajo.

Kmetijski svetovalci izvajamo svetovanja s področja navzkrižne skladnosti in zaradi nujnega zaupanja pri svetovalnem delu ne opravljamo nikakršne funkcije nadzora. Svoja opažanja uporabljamo za lažje posredovanje znanja s ciljem, da kmet ne izgublja nujnih in prepotrebni sredstev, ki jih družba namenja njegovi kmetiji in podeželju kot prostoru. Če strnemo opažanja, lahko zaključimo, da navzkrižna skladnost ni zbir neživiljenjskih predpisov, ki bi jih kmetje le stežka izpolnjevali. Večinoma gre za uzakonjene dobre prakse, katere slovenski kmet že davno izvaja. Vendar, pa hitri način življenja, velik pritisk na ekonomsko učinkovitost, ter neizprosna konkurenčnost, privedejo do opuščanja dobrih praks, preziranja zakonitosti narave, to pa se odraža v kršitvi predpisov.

Namen predpisov je, da nam služijo. Le kadar jih želimo razumeti tako, nam bodo zares služili. Bližnjice po lažji poti do cilja največkrat ne prinesejo rezultatov. Zgodijo ali dogajajo se nam tudi slabi predpisi, takrat pa smo poklicani, da to naglas povemo in prispevamo k boljšim.

V kmetijstvu, katerega primarni cilj je pridelava hrane, pravila igre najmočneje narekujejo zakoni narave, teh ni možno zaobiti, kaj šele kršiti, če pa že, potem nas narava največkrat hudo kaznuje. Zakoni narave so jasni, pogosto jih ne razumemo; nočemo razumeti ali ne moremo, ker smo izgubili stik z njo. Morda, pa zato potrebujemo navzkrižno skladnost?

Vinko Merzel
kmetijski svetoalec,
KGZS – Zavod Novo mesto